

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Н.М. Літвін

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ СТУДІЇ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень

спеціальність 061 Журналістика

освітня програма Журналістика

навчальний підрозділ кафедра міжнародних відносин та журналістики

Мова навчання українська

РОЗРОБНИК

О.О. Маруховський – доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики, кандидат політичних наук, доцент

**УХВАЛЕНО КАФЕДРОЮ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
ДИСЦИПЛІН**

Протокол №

Завідувач кафедри

від

«28» серпня 2018 р.

Н.В. Пирлік

© Університет «КРОК», 2018 рік
© Маруховський О.О., 2018 рік

Київ – 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Призначення дисципліни	Обсяг дисципліни	Характеристика дисципліни	
Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський) рівень</u>	Кредити ECTS / Години 3/90 під час теор. навч. (у сер. на тиждень) – 2 год., у період сесії -	Обов'язкова	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань <u>06 Журналістика</u>	Кількість розділів - 5	Курс / Семестр	
		3/6	3/6
Спеціальність <u>061 Журналістика</u>	Кількість тем - 13	Лекції, години	
		14 год.	8 год.
Освітня програма: <u>Журналістика</u>	Форма підсумкового контролю – диф.залік	семінарські, індивідуальні заняття, консультації, год.	
		семінарські 14 год.; 4 год. - індив.	8 год.
		Самостійна робота, години, питома вага	
		58 год.	70 год.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Соціально-політичні студії» є формування системи теоретичних політологічних знань, вмінь та практичних навичок аналізу політичних подій і політичних явищ, а також розуміння сутності політичної влади, форм, методів та механізмів реалізації політичних відносин.

Завдання дисципліни – вивчення тенденцій розвитку політичної сфери людського буття, з'ясування закономірностей розвитку політичних процесів, ознайомлення з сутністю і характером політичних феноменів, зокрема політикою, політичною владою, політичною системою, політичними режимами, політичною культурою та ін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- об'єкт, предмет і метод політології, її понятійно-категоріальний апарат;
- світові та вітчизняні політологічні школи і напрямки, ідеї, концепції та теорії;
- сутність і характер основних політичних феноменів, зокрема таких як: політична діяльність, політичний процес, політична влада, політичний режим, політична система, політичне лідерство, політичний конфлікт, громадянське суспільство та ін.;
- сутність, типи і функції політичних систем та політичних режимів, а також політичних інститутів, зокрема держави, політичних партій, громадських організацій тощо.

Вміти:

- застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи політології як універсальний інструментарій політологічних досліджень;
- пояснювати основні цілі, завдання і функції політології та необхідність її вивчення у вищих навчальних закладах України;
- показувати знання періодизації становлення і розвитку світової і вітчизняної політичної думки, узагальнюючи основні положення класичних творів;
- аналізувати основний зміст та порівнювати характерні ознаки основних традиційних течій суспільно-політичної думки;
- визначати різні види і типи владних відносин;
- розрізняти моделі і форми політичної влади в сучасному світі, орієнтуючись у проблемах розподілу влади, формах державного правління і національно-державного устрою;
- класифікувати за різними критеріями класифікації та типологізації сучасні політичні партії та партійні системи в Україні та в світі;
- порівнювати і давати конструктивно-критичний аналіз програмних положень та діяльності різних політичних партій в Україні;
- систематизувати основні ознаки класифікації виборчих систем в Україні та виявляти тенденції їх розвитку;
- демонструвати політичну і етнічну толерантність, готовність до компромісів та участі у пошуках і збереженні консенсусу;
- характеризувати основні глобальні проблеми людства і світової цивілізації та особливості їх вирішення;
- оцінювати політичну ситуацію в Україні, чітко уявляти її місце та геополітичний статус в сучасному міжнародному політичному житті.

Після вивчення дисципліни у студентів мають бути сформовані компетентності:

- здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань,
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел,
- здатність діяти суспільно відповідально, проявляти громадянську свідомість, відповідати за якість виконаної роботи,
- розуміння та власне осмислення основних світоглядних концепцій і принципів у навчанні і професійній діяльності.

2. Програма навчальної дисципліни

Вступ

Актуальність і необхідність вивчення навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» у вищих навчальних закладах України. Місце і роль дисципліни «Соціально-політичні студії» в циклі дисциплін гуманітарної підготовки.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТОЛОГІЇ

Тема 1. «Соціально-політичні студії» як наука і навчальна дисципліна:

предмет, метод і структура курсу

Політологія як наука про політику. Необхідність і актуальність вивчення політології у вищих навчальних закладах України. Основні цілі й завдання політології. Предмет і об'єкт політології. Основні категорії та поняття науки про політику.

Структура курсу «Соціально-політичні студії» як навчальної дисципліни. Основні функції політології: теоретико-пізнавальна, методологічна, світоглядна, виховна, прикладна, прогностична та інноваційна. Зростання ролі науки про політику на сучасному етапі розвитку української держави.

Місце і роль політології в системі суспільно-гуманітарних наук. Співвідношення та взаємозв'язок політології з різними суспільними науками: з філософією, соціологією, психологією, історією, теорією держави і права та ін.

Політологія та її вплив на вибір пріоритетів в політиці та формування політичного курсу держави. Значимість вивчення політології для формування громадянських якостей і політичної культури особистості майбутнього спеціаліста.

Методи політології та їх класифікація. Загальнонаукові методи як універсальний інструментарій політологічних досліджень: аналіз та синтез, узагальнення та абстрагування, аналогія та моделювання, індуктивний та дедуктивний методи. Міждисциплінарні методи політології: системний, біхевіористичний, кількісний, порівняльний. Рівні наукового аналізу політологічних досліджень: філософський, конкретно-теоретичний та емпіричний аналіз.

Спеціальні методи політології: метод прийняття рішень, наукового плюралізму, цивілізаційний, метод дослідження випадку, критичний метод, метод аналізу втрат і надбань, підхід, вільний від оціночних суджень, світ-системний аналіз, етнополітологічний підхід тощо.

Тема 2. Історія становлення і розвитку світової та вітчизняної політичної думки

Основні етапи розвитку політичної думки та їх загальна характеристика. Значення історичних джерел та документів у вивченні політичної думки різних епох. Принципи класифікації і періодизації політичних вчень.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки Стародавнього Світу. Утворення перших східних держав (монархії, деспотії) як основа появи перших політичних вчень (Єгипет, Вавилон, Індія, Китай. Закони Вавілонського царя Хаммурапі. Основні суспільно-політичні течії Стародавнього Китаю: Лао-цзи, конфуціанство, даосизм.

Політичні вчення Античної доби. Особливості державного устрою, форм правління в різних містах-полісах. Концепція ідеального державного устрою в працях “Держава”, “Закони” Платона. Політико-правове вчення Аристотеля (трактати “Політика”, “Етика”, “Афінська політія”). Політична думка в Стародавньому Римі. Погляди Цицерона на державу і владу в працях “Про державу”, “Про закони”, “Про обов’язки”.

Загальна характеристика політичних теорій епохи Відродження. Гуманізм як передумова і основа відродження, боротьба гуманізму з середньовічною схоластикою. Н. Макіавеллі ("Государ"). Сутність макіавеллізму.

Політичні вчення утопічно-соціалістичної спрямованості. Форми правління і принципи організації влади в "Утопії" Т. Мора. Система влади і уявлення про ідеальний державний устрій в роботі "Місто Сонця" Т. Кампанелли.

Становлення політичної науки Нового часу. Представники природно-правової концепції держави і теорії суспільного договору (Т. Гоббс "Левіафан", Дж. Локк "Два трактати про правління", Б. Спіноза "Політичний трактат", Ж.-Ж. Руссо "Про суспільний договір, або Принципи політичного права"). Теорія розподілу влади (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є "Про дух законів"). Вчення про народний суверенітет та ідеал демократичної республіки (Ж. Боден "Шість книг про республіку"). Комуністичні теорії XVIII ст. (Ж. Мельє, Мореллі, Т. Маблі, Бабеф). Критичний утопічний соціалізм (А. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен).

Політичні вчення класиків німецької філософії, їх погляди на природне право, суспільний договір, народний суверенітет. Ідея правової держави та "вічного миру" в роботі І. Канта "До вічного миру". Форми правління та розуміння принципу розподілу влади в "Філософії права" Гегеля. Концепція "громадянського суспільства" Гегеля.

Становлення політичних ідей періоду визвольної боротьби українського народу під проводом Б. Хмельницького. Проблеми становлення козацько-гетьманської держави. Демократичні основи організації козацького самоврядування Запорозької Січі. Політичний зміст та історична оцінка Переяславської угоди 1654 р. Обґрунтування П. Орликом концепції незалежної самостійної української держави в Бендерській Конституції 1710 р.

Києво-Могилянська Академія як центр українського Відродження. Українська-політична думка XIX ст. Кирило-Мефодіївське товариство і проблеми державно-політичного устрою. Вплив творчості Т. Шевченка на розвиток політичної самосвідомості українського народу. Ідеал свободи, рівності і братерства для слов'янських народів у політичних поглядах Т. Шевченка.

Різноманітність політичних концепцій в українській політичній думці кінця XIX - першої половини XX ст. Ідея слов'янської республіканської федерації в творчості М. Костомарова, П. Куліша, В. Білозерського. Автономно-федералістська концепція державного устрою України М. Драгоманова. Абсолютизація ідеї місцевого самоуправління в творчості М. Драгоманова.

Українська ідея в творчості М. Грушевського. Ідеї М. Грушевського про необхідність демократичного розв'язання національного питання. В. Липинський – представник консервативно-державницького напрямку в українській політичній думці. Ідеї В. Липинського про створення українського монархізму. В. Винниченко та його роль у розвитку української національної ідеї та відродженні незалежної України. Державотворчі ідеї представників національно-державницького напрямку. Проблеми української державності в працях С. Дністрянського, С. Рудницького, В. Старосольського. Обґрунтування монархічного устрою української держави (С. Томашівський, В. Кучабський).

Політичні концепції національного радикалізму (М. Міхновський, Д. Донцов, М. Сціборський). Самостійницька концепція М. Міхновського. Концепція інтегрального націоналізму Д. Донцова. Концепція націократії М. Сціборського. Соціалістичні концепції розвитку української державності. Погляди М. Хвильового, С. Шумського, М. Скрипника про шляхи розвитку української держави.

Тема 3. Основні традиційні течії суспільно-політичної думки

Необхідність знань про основні традиційні течії суспільно-політичної думки. Класифікація політичних концепцій та течій в сучасному глобальному світі.

Традиціоналізм, консерватизм. Сутність та характерні ознаки консерватизму. Консерватизм та його трансформація в неоконсерватизм. Сучасний французький, англійський та західнонімецький консерватизм: спільне та особливе.

Політичний лібералізм як політична теорія і політична практика. Лібералізм, його загальні риси й особливості. Лібералізм та його трансформація в неолібералізм. Лібералізм в США як історична альтернатива соціалізму.

Анархізм, його сутність та основні принципи. Відмова від держави, заперечення необхідності права. Особливості політичних поглядів ідеологів анархізму М. Бакуніна та П. Кропоткіна. Анархо-синдикалізм та його риси: синдикати як центри управління господарським життям та ідеї економічного федералізму та децентралізації.

Екстремізм та радикалізм як політичні течії. Фашизм і неофашизм як прояв правого екстремізму. Тероризм як форма державної політики, як метод політичної діяльності.

Соціалізм і комунізм як течії суспільно-політичної думки. Сутність марксизму. К. Маркс, Ф. Енгельс та В.І. Ленін про класовий зміст політики, ідею диктатури пролетаріату та відмирання держави. Негативний досвід практичного втілення марксистської концепції політики. Соціал-демократична концепція соціалізму. Основні риси демократичного соціалізму як принципу діяльності і суспільного устрою. Сучасна західна соціал-демократія.

РОЗДІЛ II. ПОЛІТИКА, ПОЛІТИЧНА ВЛАДА І ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ

Тема 4. Політика і політична влада як суспільні феномени

Політика як соціальне явище та специфічна форма діяльності людей. Політика як наука та мистецтво. Політика як процес. Політичні засоби і політичні цілі. Місце політики в регламентації форм, завдань і змісту діяльності держави.

Політика: суть, детермінанти. Основні підходи до вивчення суті політики. Політика як відображення політичних інтересів (загальних та групових). Об'єкт і суб'єкт політики. Загально-соціологічний та конкретно-соціологічний рівні визначення феномену політики. Основні види політики. Географічні,

демографічні, економічні, соціальні, культурні та інші детермінанти політики. Внутрішня і зовнішня політика.

Політична діяльність як засіб існування політичного життя. Структура політичної діяльності: умови і результати, суб'єкти та об'єкти, цілі та засоби. Політичні позиції і політичні сили. Основні види соціально-політичної взаємодії. Політичні кризи і конфлікти, шляхи і засоби їх подолання. Забезпечення політичної стабільності суспільства і досягнення громадянської згоди.

Поняття і суть влади. Різноманітність визначень політичної влади. Влада як політичне явище. Соціальне призначення влади. Основні види влади. Проблема авторитету влади. Зміст і джерела політичної влади. Походження та властивості політичної влади. Влада як єдність відносин панування і підкорення. Економічні, соціальні, правові, моральні та психологічні основи політичної влади. Співвідношення економічної і політичної влади. Основні концепції влади.

Основні принципи реалізації політичної влади. Критерії ефективності і форми вияву політичної влади. Функції політичної влади. Суб'єкт і об'єкт влади. Умови, форми і методи здійснення політичної влади. Політична і державна влада: загальне і особливе. Суверенітет влади, двовладдя і безвладдя. Легітимність влади. Криза влади і шляхи виходу з неї.

Принцип розподілу влади. Виконавча, законодавча і судова влада. Історичні форми виконавчої влади. Політична влада і управління. Умови формування професійного апарату управління як спеціалізованого органу реалізації влади. Структура та основні характеристики апарату управління. Бюрократія та її сутність. Основні концепції бюрократії. Концепція “формально-раціональної бюрократії” М. Вебера. М. Вебер про три типи влади.

Моделі політичної влади в сучасному світі. Президентська форма влади. Президентсько-парламентська форма влади. Механізми контролю та противаг. Парламентська форма влади. Принцип “позитивного вотуму недовіри”. Нетрадиційні форми організації влади в сучасній політичній практиці. Проблеми політичної влади в Україні на етапі її державотворення.

Тема 5. Політичні режими: сутність і типологія

Поняття політичного режиму. Сутність політичного режиму як системи методів здійснення державної влади. Відображення в політичному режимі стану демократії, політичних прав і свобод. Проблема легітимності політичного режиму.

Типологія політичних режимів: тоталітарний і авторитарний режими, ліберальний і демократичний режими. Основні ознаки та риси режимів.

Недемократичні політичні режими. Поняття та сутність тоталітарного режиму. Природа та витоки тоталітаризму. Основні ознаки тоталітаризму. Конкретно-історичні форми (різновиди) тоталітаризму: фашизм, сталінізм, маоїзм. Сталінізм як політика та ідеологія, як радянський варіант тоталітаризму. Причини і особливості радянського тоталітаризму. Авторитарні або диктаторські режими. Особиста і класова диктатура. Авторитарно-бюрократичні методи управління суспільством.

Демократичні політичні режими. Поняття демократичного та ліберального політичних режимів. Основні ознаки, шляхи, методи та засоби їх встановлення. Сутність демократичного політичного режиму. Атрибути демократії: гласність, плюралізм, розподіл влади, правова держава. Види демократії: представницька та безпосередня демократії. Головні принципи їх організації. Сутність політичного плюралізму. Умови формування громадянського суспільства. Зміст принципу верховенства закону в правовій державі. Ліберально-демократичні політичні режими. Ліберально-консервативна традиція в країнах Заходу.

РОЗДІЛ III. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА

Тема 6. Держава як основний інститут політичної системи суспільства

Поняття політичної системи в концептуальній структурі політології. Багатоманітність підходів до визначення категорії “політична система” суспільства. Сутність політичної системи. Політична система як сукупність владних інститутів. Поняття “політичний інститут”.

Структура політичної системи, її інституціональна, інформаційно-комунікативна і нормативно-регулятивна підсистеми. Основні підходи до структури політичної системи. Характеристика основних інститутів у структурі політичної системи. Функції політичних інститутів. Основні функції політичної системи. Внутрішньостабілізуючі функції політичної системи. Зародження системи взаємних “стримувань і противаг”. Роль політичної опозиції: конструктивної та деструктивної. Типи сучасних політичних систем і критерії їх типологізації: соціальний, політичний, ідеологічний. Тоталітарні та авторитарні політичні системи. Демократичні та ліберальні політичні системи. Однопартійні, багатопартійні та безпартійні політичні системи.

Поняття держави, походження та сутність. Позакласовий, класовий та загальноцивілізаційний підходи до аналізу сутності і походження держави, її призначення і функцій. Марксистське розуміння держави як знаряддя класового панування в класово розшарованому суспільстві. Історичні умови виникнення держави. Різні теоретичні концепції і підходи до державогенезу: патріархальна, теологічна, договірна, психологічна, класова, насильницька, технократична теорії та ін. Типологія держав з точки зору класового підходу: рабовласницькі, феодальні, буржуазні, соціалістичні держави. Основні ознаки держави. Основні функції держави як основні напрямки її діяльності. Внутрішні та зовнішні функції держави. Структура держави. Представницькі інститути влади.

Поняття правової держави, її виникнення і розвиток. Характерні ознаки правової держави. Юридичне визнання принципу верховенства права. Створення механізму народовладдя і підпорядкованість держави суспільству. Панування правових законів. Захист прав і свобод громадян. Відповідальність держави перед людиною і суспільством за свою діяльність. Принцип законності в діяльності всіх суб’єктів суспільного і державного життя.

Шляхи формування правової держави. Особливості державного механізму правової держави. Наявність політичних і юридичних гарантій проти можливості

узурпації влади будь-якою особою, групою осіб або органом держави. Наявність розвиненого юридичного механізму здійснення людиною її прав і свобод.

Поняття демократичної правової держави. Поняття демократії. Багатомірність визначень демократії. Витоки і основні історичні форми демократії. Типи демократії: безпосередня (пряма) і представницька. Втілення принципу розподілу влади в Україні.

Інститут президентства в демократичній структурі суспільства. Права і повноваження президента, його функції. Створення механізму рівноваги і принципу взаємних стримувань і противаг. Особливості обрання президента в різних країнах та в Україні.

Поняття громадянського суспільства. Співвідношення громадянського суспільства і правової держави. Громадянське суспільство: суть і структура. Сучасні концепції громадянського суспільства. Громадянське суспільство як сфера самоуправління вільних індивідів та добровільно сформованих громадян. Напрямки побудови громадянського суспільства, правової демократичної держави в суверенній Україні.

Тема 7. Форми державного правління і територіального устрою.

Основні форми держави. Форма держави як порядок організації та здійснення державної влади. Складові елементи форми держави: форма державного правління, форма державного устрою, політичний режим.

Форма державного правління як спосіб організації вищої державної влади. Основні форми правління: 1) монархія (абсолютна, парламентська, дуалістична, теократична, виборна); 2) республіка (президентська, президентсько-парламентська, парламентська).

Форма державного устрою як спосіб поділу держави на певні складові частини і розподілу влади між нею та цими державами. Проблеми національно-державного та територіально-адміністративного устрою: спільне та особливе. Проблеми вибору форми територіально-адміністративного устрою України. Нова Конституція України про територіально-адміністративний устрій України.

Форми національно-державного устрою держав та їх об'єднань: унітарна держава, федеративна держава, конфедерація, співдружність, співтовариство. Основні риси, принципи побудови і функціонування. Сучасний світовий процес федералізації та майбутній устрій України.

Тема 8. Політичні партії, суспільно-політичні організації та рухи.

Поняття та сутність політичної партії. Політична партія як активна, свідома та організаційна частина соціальних груп. Основні етапи генези політичних партій. Основні історичні форми розвитку партійної організації: угруповання, клуби, масові організації. Причини виникнення політичних партій як суспільного інституту.

Критерії класифікації та типологія політичних партій. Різні підходи щодо класифікації політичних партій (М. Дюверже, С. Коен). Соціально-класові типи партій: пролетарські, робочі, буржуазні, селянські та ін. Багатоманітність типів

політичних партій. Основні характерні риси та ознаки політичних партій. Головні індикатори політичних партій. Відмінності політичних партій від інших суспільних інститутів. Проблеми внутрішньопартійної демократії. Фракції в політичних партіях. Основні функції політичних партій у політичній системі. Різноманітні аспекти наукового дослідження діяльності політичних партій: соціальна база і склад, політична платформа, ідеологічна орієнтація, електорат.

Поняття партійної системи. Типологія партійних систем: багатопартійні, двопартійні та однопартійні; блокові, альтернативні, коаліційні та ін. Порівняльний аналіз партійних систем у розвинутих країнах Заходу.

Сутність суспільно-політичних організацій та рухів. Причини їх виникнення. Види суспільних організацій та об'єднань: традиційні, релігійні, кооперативні, професійні, молодіжні, жіночі, пацифістські, екологічні та ін. Нові професійні, жіночі, молодіжні організації та народні рухи та рівень їх політизації. Особливості їх структури та внутрішньої організації. Неформальні молодіжні об'єднання: їх соціальна база, політико-правовий статус, ідейна орієнтація. Національно-культурні товариства.

Міжнародні організації та об'єднання, їх роль у житті суспільства. Типи міжнародних об'єднань: політичні, економічні, державні, неурядові організації: ООН, ЮНЕСКО та ін.

Становлення та перспективи розвитку багатопартійності в Україні. Класифікація політичних партій, суспільно-політичних об'єднань та рухів у суверенній Україні. Їхні історичні передумови, соціальна база, політико-правовий стан, ідейна орієнтація, політична ефективність.

РОЗДІЛ IV. ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Тема 9. Особа і політика, політичне лідерство та політична еліта.

Політична свідомість і політична культура

Особистість як суб'єкт і об'єкт політики. Політика в системі ціннісних орієнтацій особи. Політичні інтереси особи. Роль особи в політичному житті суспільства. Багатоманітність форм участі індивідів у політиці. Конкретні форми, рівні політичної участі. Основні типи взаємовідносин особи і політики. Правовий статус громадянина. Права, обов'язки і відповідальність громадянина. Громадянська пасивність і активність. Конформізм і нонконформізм.

Проблема захисту і забезпечення прав людини. Основні міжнародні документи про права людини. Всезагальна Декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські, політичні, економічні, соціальні й культурні права 1966 р. та інші міжнародно-правові документи щодо прав людини.

Політична еліта. Поняття еліти. Критерії ознак еліти. “Відкриті” й “закриті” політичні еліти, принципи їх формування. Типологізація політичних еліт та їх характеристика, стиль, принципи, засоби і методи діяльності політичних еліт.

Політичне лідерство. Поняття і сутність політичного лідерства. Політичне лідерство і політична влада. Основні теоретичні концепції політичного лідерства. Типологія лідерства: демократичне лідерство, авторитарне, харизматичне та ін.

Авторитет особистості політичного лідера. Політичний лідер, характерні риси і вимоги до лідера, його діяльності, масштабів та рівня впливу, вміння прогнозувати і контролювати події. Проблема культу особи.

Політична поведінка. Основні форми політичної поведінки. Детермінанти політичної поведінки. Специфіка масової поведінки в політиці. Політична соціалізація особи та її форми. Політична свідомість як форма суспільної свідомості, як відображення суспільного буття. Структура та складові елементи політичної свідомості.

Поняття та сутність політичної культури. Структура і типи політичної культури. Основні функції політичної культури. Місце і роль політичної культури в загальній системі культури і в політичному житті суспільства.

Деякі особливості формування особи і громадянина в умовах незалежної України. Закріплення прав людини в Конституції і законах України. Класифікація сучасних політичних еліт в Україні. Критерії оцінки популярності і ефективності діяльності політичного лідера в сучасній Україні. Характерні ознаки політичної культури сучасного українського суспільства.

Тема 10. Етноси, нації, етнонаціональна політика та етнополітичні конфлікти

Етнос як основна форма існування людства. Історичні форми існування людства: рід – плем'я – народність – нація. Нація як вища форма розвитку етносу. Різноманітність теорій нації. Етнічна група. Національна група. Поняття “етнонаціональна група”. Діаспора. Українська діаспора у сучасному світі. Конституція України про етнонаціональну структуру українського суспільства. Характерні особливості та шляхи формування української нації.

Етноси, нації і класи. Діалектика взаємовідносин між етносами, націями і класами. Етноси, нації і держава. Національна та багатонаціональна держава. Поліетнічна та моноетнічна держава: спільне і особливе. Психологічні аспекти етнонаціональних і політичних відносин. Етнічна і національна ідентичність. Національний характер. Головні риси національного характеру і специфіка їх проявів. Національний темперамент. Політична толерантність українства у міжнаціональному співжитті.

Націоналізм, шовінізм та інтернаціоналізм у політичному житті. Націоналізм як ідейно-політичний феномен. Сутність і характер націоналізму. Типи націоналізму. Види націоналізму. Сучасні школи націоналізму. Суперечлива роль націоналізму в політичному житті. Витоки та основні етапи становлення українського націоналізму. Основні типи українського націоналізму. Націоналізм у сучасному політичному житті суверенної України.

Етнонаціональні та етнополітичні процеси в сучасному світі. Сутність і характер етнічного ренесансу і політизації етнічностей. Сучасні інтеграційні та дезінтеграційні процеси. Процеси етнополітичної дезінтеграції та національно-державного будівництва в суверенній Україні.

Етнонаціональна політика: сутність, характер, проблеми. Головні цілі та завдання етнонаціональної політики. Типи і види етнонаціональної політики.

Основні принципи демократичної етнонаціональної політики. Принцип рівноправності і самовизначення народів. Принципи та ознаки суверенітету. Етнополітична культура: сутність, основні риси і шляхи формування. Методи і засоби її підвищення. Стан етнополітичної культури в сучасній Україні та проблеми її формування.

Тема 11. Політичні вибори і типологія виборчих систем.

Політичні конфлікти

Виборче право та принципи його реалізації. Суб'єктивне виборче право. Об'єктивне виборче право. Активне та пасивне виборче право. Різноманітність виборчих цензів. Основні принципи виборчого права. Принципи рівноправного виборчого права.

Політичні вибори. Політичний маркетинг та політичний менеджмент. “Виборна інженерія” як інструмент політичної боротьби. Іміджологія. Підготовка до виборів. Основні етапи підготовки до політичних виборів. Формування команди політичного лідера-претендента. Необхідність створення мобільної й високопрофесійної команди. Склад команди: довірені особи та центральні і регіональні групи підтримки. Неформальні групи підтримки. Групи прихильників, групи “швидкого реагування”. Розробка стратегії виборчої кампанії. Основні елементи стратегії виборчої кампанії. Створення передвиборної програми.

Виборча кампанія. Організаційно-психологічні аспекти виборчої кампанії. Проблема обрання виборчого округу для балотування. Організація передвиборної агітації. Засоби масової інформації як найсильніший засіб політичної пропаганди в передвиборчій кампанії. Сутність засобів масової інформації. Нові умови функціонування засобів масової інформації як “четвертої гілки влади”.

Поняття виборчої системи. Сутність та основні ознаки виборчих систем. Головні правила виборчої системи. Основні ознаки класифікації виборчих систем. Типи виборчих систем: мажоритарна, пропорційна; змішана (пропорційно-мажоритарна); куріальна. Мажоритарна система абсолютної та відносної більшості. Конкретно-історичні особливості мажоритарної системи. Пропорційна система. Вплив виборчої системи на партійну систему суспільства. Референдум як пряме, безпосереднє звертання до виборців.

Поняття і сутність політичної стабільності. Основні шляхи і методи забезпечення політичної стабільності. Форми політичної нестабільності. Основні шляхи досягнення політичної стабільності в Україні.

Поняття і зміст політичного конфлікту. Політичні інтереси і суперечності як передумова виникнення політичних конфліктів. Об'єкти і суб'єкти політичного конфлікту. Конфлікт і криза як форми політичного розвитку. Основні стадії розвитку політичного конфлікту. Типологія політичних конфліктів. Сутність, причини і типологія конфліктних політичних ситуацій. Загальна характеристика та функції політичних конфліктів.

Методи запобігання та шляхи вирішення політичних конфліктів. Міфологізована свідомість як джерело конфліктів. Політика як мистецтво вирішення політичних конфліктів. Форми розв'язання і прогнозування для

попередження, запобігання та розв'язання політичних конфліктів. Конституційні і правові форми врегулювання політичних конфліктів.

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Тема 12. Глобальні проблеми і виклики сучасної епохи

Поняття глобальних проблем людства. Критерії виділення глобальних проблем, їх класифікація і характеристика. Глобальні проблеми світової цивілізації. Вплив глобальних проблем на світову політику. Інтернаціональний характер вирішення глобальних проблем. Особливості вирішення глобальних проблем. Роль політики у вирішенні глобальних проблем.

Роль міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем. ООН як універсальна міжнародна організація з проблеми забезпечення всезагального миру та безпеки. Концепція всесвітньої безпеки. Глобальний та регіональний рівні безпеки. Цілісність і суперечливість сучасного світу і політичної філософії виживання. Стратегія і мораль виживання людства. Основні тенденції і закономірності розвитку світової політики. Принципи міжнародної політичної діяльності. “Баланс сил” та “баланс інтересів” у світовій політиці. Проблеми формування колективної безпеки. Світова політика як система міжнародних відносин та процес їх регулювання.

Деїдеологізація міждержавних відносин. Міждержавні відносини та їх місце в міжнародному політичному процесі. Глобальний, регіональний та субрегіональний рівні міждержавних відносин. Зростання глобальної взаємозалежності та її вплив на міжнародні відносини. Суб'єкти міждержавних відносин. Рівноправність країн і народів. Державний суверенітет. Право народів на самовизначення і вільний вибір шляху соціального розвитку.

Політичне прогнозування міжнародних відносин. Політичні утопії та антиутопії XX ст. (Дж. Оруелл, О. Хакслі). Роль політичних і соціальних міфів в історії XX ст. Західні футурологи про майбутнє людства. Сучасні політичні доктрини світового розвитку: Д. Белл, З. Бжезинський, О. Тоффлер та ін.

Тема 13. Геополітика та світовий політичний процес.

Багатоманітність підходів до визначення предмету геополітики. Фундаментальний дуалізм географічного устрою планети як основний закон геополітики. Дві стихії як символи двох типів цивілізацій геополітиці. Цивілізація телурократії. Цивілізація таласократії. Геополітична специфіка за схемою Х. Макіндера. Історичний екскурс в протистояння таласократії і телурократії.

„Рімленд” як ключова зона геополітичного протистояння. Сутність геополітичного простору „Рімленда”. Основні історичні події в боротьбі за „Рімленд”. Геополітика як наука і доля держави. Перемога атлантистів у „холодній війні”. Війна з Іраком 1991 р. як демонстрація світового лідерства після розпаду СРСР. Спроби встановлення демократичного режиму в Росії. Створення ЄС, впровадження євро і війна в Югославії. Нові інтеграційні проекти на теренах

колишнього СРСР. Політика США щодо пострадянських республік. Політика США на Далекому та Близькому Сході.

Створення Євросоюзу як спроба виходу Європи з-під впливу США. Впровадження євро. Югославський збройний конфлікт. Нові члени Євросоюзу та його криза. Пошуки Європою нових геополітичних перспектив.

Іслам як наймолодша світова релігія. Постколоніальна ісламська пасіонарність. Розкол в ісламському світі. Боротьба за ресурси на Близькому Сході. Ісламський світ і проблема тероризму. Ісламський світ і Європа. Відносини арабських країн з Росією. Історичні корені домінування Китаю на Далекому Сході. Основи китайської геополітичної могутності. Китайська діаспора у світі. Консерватизм китайської культури. Постколоніальні фактори розвитку країн „третього світу”. Усвідомлення ідентичності в Латинській та Південній Америці. Експансіоністська політика США в країнах „третього світу” та їх антиамериканські настрої.

Позитиви і негативи стратегічного партнерства з США та Росією. Позитиви і негативи участі України в геополітичних союзах. Пошуки Україною особливих геополітичних шляхів та багатовекторна політика. Необхідність остаточного геополітичного вибору як передумова геополітичного розвитку України.

4. Структура навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії»

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Сума	у тому числі					Сума	у тому числі				
		лек	сем.	лаб	конс	срс		лек	сем.	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Вступ												
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТОЛОГІЇ												
Тема 1. Соціально-політичні студії як наука і навчальна дисципліна: предмет, метод і структура курсу	6	1	1			4	8	0,5	0,5			7
Тема 2. Історія становлення і розвитку світової та вітчизняної політичної думки	6	1	1			4	7	0,5	0,5			7
Тема 3. Основні традиційні течії суспільно-політичної думки	6	1	1			4	7	0,5	0,5			5

Тема 4. Політика і політична влада як суспільні феномени	6	1	1			4	8	0,5	0,5			5
Тема 5. Політичні режими: сутність і типологія	7	1	1			4	7	1	1			5
Тема 6. Держава як основний інститут політичної системи суспільства	6	1	1			4	7	1	1			5
Тема 7. Форми державного правління і територіального устрою	7	1	1		1	4	7	0,5	0,5			5
Тема 8. Політичні партії, суспільно-політичні організації та рухи	8	1	1		1	5	7	2	0,5			5
Тема 9. Особа і політика, політичне лідерство та політична еліта. Політична свідомість і політична культура	8	1	1		1	5	8	0,5	2			6
Тема 10. Етноси, нації, етнонаціональна політика та етнополітичні конфлікти	8	1	2		1	5	5	0,25	0,25			6
Тема 11. Політичні вибори і типологія виборчих систем. Політичні конфлікти	8	2	1			5	7	0,25	0,25			6
Тема 12. Глобальні проблеми і виклики сучасної епохи	7	1	1			5	7	0,25	0,25			4
Тема 13. Геополітика та світовий політичний процес	7	1	1			5	7	0,25	0,25			4

ІНДЗ (якщо є)		-	-	-		-		-	-	-		
		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Разом годин:	90	14	14		4	58	90	8	8			70

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Політологія як наука і навчальна дисципліна: предмет, метод і структура курсу	1	0,5
2	Історія становлення і розвитку світової та вітчизняної політичної думки	1	0,5
3	Основні традиційні течії суспільно-політичної думки	1	0,5
4	Політика і політична влада як суспільні феномени	1	0,5
5	Політичні режими: сутність і типологія	2	1
6	Держава як основний інститут політичної системи суспільства	1	1
7	Форми державного правління і територіального устрою	1	0,5
8	Політичні партії, суспільно-політичні організації та рухи.	1	0,5
9	Особа і політика, політичне лідерство та політична еліта. Політична свідомість і політична культура.	1	2
10	Етноси, нації, етнонаціональна політика та етнополітичні конфлікти	2	0,25
11	Політичні вибори і типологія виборчих систем. Політичні конфлікти	1	0,25
12	Глобальні проблеми і виклики сучасної епохи	1	0,25
13	Геополітика та світовий політичний процес		0,25
	Разом	14	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Політологія як наука і навчальна дисципліна: предмет, метод і структура курсу	4	7
2	Історія становлення і розвитку світової та вітчизняної політичної думки	4	7
3	Основні традиційні течії суспільно-політичної думки	4	5

4	Політика і політична влада як суспільні феномени	4	5
5	Політичні режими: сутність і типологія	4	5
6	Держава як основний інститут політичної системи суспільства.	4	5
7	Форми державного правління і територіального устрою.	4	5
8	Політичні партії, суспільно-політичні організації та рухи	5	5
9	Особа і політика, політичне лідерство та політична еліта. Політична свідомість і політична культура.	5	6
10	Етноси, нації, етнонаціональна політика та етнополітичні конфлікти	5	6
11	Політичні вибори і типологія виборчих систем. Політичні конфлікти	5	6
12	Глобальні проблеми і виклики сучасної епохи	5	4
13	Геополітика та світовий політичний процес	5	4
	Разом	58	70

7. Методи навчання

Навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється у формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

Навчальні заняття відбуваються у формі лекцій, опитування, обговорення та коротких доповідей студентів, що є актуальними та відповідають темі, що розглядається; у формі семінарських занять та вирішення проблемних завдань.

Лекції з навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» проводяться із використанням слайдів за допомогою мультимедійного проектора. Під час проведення лекційних занять використовуються такі методи викладання, як читання лекцій, демонстрація презентацій та інших наочних матеріалів, обговорення зі студентами ключових проблемних питань лекцій.

Семінарські заняття передбачають проведення студентами дискусії щодо питань з попередньо визначених робочою програмою тем, підготовку рефератів та доповідей. Передбачено підготовку студентами доповідей-презентацій на основі рекомендованих джерел, а також у результаті самостійного пошуку. Під час проведення семінарів використовуються такі методи та технології викладання, як бліц-опитування студентів за питаннями семінару, виступи студентів з доповідями-презентаціями та рефератами за темою семінару, виступи студентів з доповідями за результатами виконання індивідуальних, обов'язкових, додаткових та проблемних питань і завдань.

Основними формами й методами самостійної роботи студентів з дисципліни є повторення питань тем лекційних занять за конспектом лекцій, опрацювання основної літератури, виконання індивідуальних та додаткових завдань.

8. Методи контролю

Поточний та підсумковий контроль

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або відокремлених за робочим навчальним планом модулів.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю:

- індивідуальне усне опитування;
- усне бліц-опитування з питань семінарського заняття;
- словникова робота;
- виконання індивідуальних творчих завдань (презентацій, доповідей, есе, рефератів);
- аналіз першоджерел, тобто праць відомих вчених-політологів.

Під час вивчення даної навчальної дисципліни використовуються такі форми модульного (проміжного) контролю:

- письмова контрольна робота.

Під час вивчення даної навчальної дисципліни використовується така форма семестрового контролю як **диференційований залік**.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів), національною шкалою на підставі нормативних документів Університету.

9.1 Схема нарахування балів з дисципліни

№ п/п	Види та зміст обов'язкових завдань	Максимальна оцінка	Інші можливі оцінки
1.	– Виступ або виступ-презентація з питання плану семінарського заняття або реферативна доповідь	20 (при вільному творчому переказі, використанні першоджерел, вичерпних відповідях на 1-2 додаткових запитання викладача)	15 (при частковому переказі матеріалу, вичерпних відповідях на 1-2 додаткових запитання викладача); 10 (при відсутності переказу, неповних відповідях на 1-2 додаткових запитання викладача); 5 (при відсутності переказу, негативних відповідях на 1-2 додаткових запитання викладача)

2.	– Виконання індивідуальних, проблемних та додаткових завдань самостійної роботи студента	20	5-10-15 (за кожне завдання в залежності від складності завдання та повного чи часткового його виконання)
3.	Участь у дискусіях або доповнення до доповіді	10	5 – часткова участь у дискусіях або коротке доповнення до доповіді
4.	Бліц-опитування (“питання-відповідь”)	5	1
5.	Письмовий диф. залік	20 (10 балів за кожну письмову відповідь за кожне питання екзаменаційного білету)	5-10-15 (за кожне завдання в залежності від складності завдання та повного чи часткового його виконання)
Разом:		100	
	Виконання додаткових (необов’язкових) завдань	20	5-10-15 (за кожне завдання в залежності від складності завдання та повного чи часткового його виконання)

Максимальний бал за виконання необов’язкових завдань – 20.

9.2. Умови нарахування балів

Бали	Характер доповіді	Повнота висвітлення	Відповіді на запитання
15-20	Вільний творчий переказ	Висока	Вичерпні
12-14	Частковий переказ	Висока або середня	Вичерпні
10-12	Частковий переказ або читання	Середня	Неповні
6-9	Фрагментарний переказ або читання	Середня або низька	Фрагментарні
1-5	Окремі тези	Низька	Відсутні

9.3. Критерії підсумкового оцінювання

Проміжок за шкалою Університету	Оцінка за національною шкалою
90 та вище	Відмінно

80–89	Добре
70–79	
60–69	Задовільно
50–59	
25–49	Незадовільно
1–24	

10. Методичне забезпечення

1. Програма нормативної навчальної дисципліни.
2. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.
3. Конспект лекцій та завдання для підсумкового контролю знань.

11. Рекомендована література

Базова (є в бібліотеці Університету «КРОК»)

1. Требін М.П. Соціально-політичні студії: навчальний посібник/ М. П. Требін. - Х.: Право, 2017. - 694 с.
2. Митько А.М. Політична аналітика: навчальний посібник/ А. М. Митько. - Луцьк: Східноукраїнський національний університет ім. Лесі Українки, 2015. - 219 с.
3. Політологія: підручник/ М. П. Требін [та ін.]; За ред. М. П. Требіна. - Х.: Право, 2013. - 416 с
4. Соснін О.В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): навчальний посібник/ О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, О. Є. Постол. - К.: Центр навчальної літератури, 2015. - 556 с.

Основна література до всіх тем курсу:

1. Амитов П.М. Краткий современный политический словарь. / Амитов П.М. – К.: Стилос, 2004. – 289 с.
2. Бебик В.М. Політологія: наука і навчальна дисципліна: Підручник. / Бебик В.М. – К.: Каравела, 2009. – 496 с. – (Українська книга).
3. Білоус А.О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посібник. / Білоус А.О. – К.: АМУПП, 2000. – 200 с.
4. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи. [Пер. з англ.] / Бжезінський З. – Львів-Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 236 с.
5. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання: Навч. посібник. / Бойко О.Д. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. – (АЛЬМА-МАТЕР).

6. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі. / Волес В., Волес Г. – К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. – 871 с.
7. Гальчинський А.С. Україна на перехресті геополітичних інтересів. / Гальчинський А.С. – К.: Знання України, 2002. – 180 с.
8. Гелей С.Д. Політологія: Навч. посібник. / Гелей С.Д., Рутар С.М. – К.: Знання, 2017. – 309 с.
9. Гелей С.Д. Політико-правові системи світу: Навч. посібник. / Гелей С.Д., Рутар С.М. – К.: Знання, 2006. – 668 с.
10. Гогвуд Б. Аналіз політики для реального світу. / Гогвуд Б., Ган Л. – К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. – 396 с.
11. Зленко А.М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. / Зленко А.М. – Харків: Фоліо, 2003. – 559 с.
12. Картунов О.В. Основи геополітики: Навч.-метод. комплекс дисципліни. / Картунов О.В., Маруховський О.О. – К.: Ун-т економіки та права „КРОК”, 2007. – 80 с.
13. Кирилюк Ф.М. Новітня політологія: Навч. посібник. / Кирилюк Ф.М. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 564 с.
14. Кіянка І.Б. Політична конфліктологія: Навч. посібник. / Львівський регіональний ін-т держ. управління Нац. академії держ. управління при Президенті України. / Кіянка І.Б. – Л.: Новий Світ-2000, 2008. – 95 с.
15. Левківський К.М. Політологія: Підручник. – 5-те вид., стереот. / Левківський К.М., Піча В.М., Хома Н.М. – Львів: Новий світ-2000, 2016. – 476 с.
16. Лісничий В.В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навч. посібник. / Лісничий В.В. – К.: ВД "Професіонал", 2004. – 336 с.
17. Логвина В.Л. Політологія: Навч. посібник. / Логвина В.Л. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 304 с.
18. Мадіссон В.В. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник. / Мадіссон В.В., Шахов В.А. – К.: Либідь, 2003. – 176 с.
19. Мирончук В.Д. Основы политологии: Курс лекций. / Мирончук В.Д. – К.: МАУП, 2000. – 296 с.
20. Піча В.М. Політологія: Типові питання та відповіді з лекційного курсу: Навч. посібник для студентів. / Піча В.М., Левківський К.М., Хома Н.М. – К.: Каравела; Львів: Новий світ-2000, 2002. – 176 с.
21. Піча В.М. Політологія: Навч. посібник. / Піча В.М., Хома Н.М. – 5-те вид., стереотип. – Львів: Новий світ-2000, 2002. – 344 с.
22. Політологія. Навчально-методичний комплекс: Підручник. / За ред. Ф.М. Кирилюка. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 704 с.
23. Політологія: Академічний курс: Підручник. / За ред. М.І. Панова. – К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2006. – 520 с.
24. Політологія: Навч. посібник. / За ред. А.М. Чернія. – К.: Міленіум, 2006. – 366 с.
25. Політологія: Підручник для студентів. / За ред. Ю.І. Кулагіна, В.І. Полуріза. – К.: Альтерпрес, 2002. – 612 с.
26. Політологія: Підручник. / За заг. ред. В.Г. Кременя; М.І. Горлача. – Харків: Друкарський центр "Єдинорог", 2001. – 640 с.

27. Політологія: Підручник. / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Видавничий центр (ВЦ) "Академія", 2000, 2001. – 368 с.; 2008. – 568 с. – (АЛЬМА-МАТЕР).
28. Політологія: Підручник. / За ред. М.М. Вегеша. – 3-тє видання, переробл. і доп. / Вегеш М.М., Остапець Ю.О., Бондар В.Л., Буркало В.В., Зан М.П. – К.: Знання, 2008. – 384 с. + комп. диск. – (Вища освіта ХХІ століття).
29. Політологія: терміни, поняття, персоналії, схеми, таблиці: Навч. словник-довідник для студентів. / Уклад. В.М. Піча, Н.М. Хома. – К.: Каравела; Львів: Новий світ-2000, 2001. – 320 с.
30. Прикладна політологія: Навч. посібник. / За ред. В.П. Горбатенка. – К.: ВЦ "Академія", 2008. – 472 с. – (АЛЬМА-МАТЕР).
31. Примуш М.В. Політичні партії: історія та теорія: Навч. посібник. / Примуш М.В. – К.: Видавничий дім "Професіонал", 2008. – 416 с.
32. Рудич Ф.М. Політологія: Підручник. – 2-ге вид. / Рудич Ф.М. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
33. Семке Н.М. Політологія. Модульний курс: Навч. посібник. / Семке Н.М. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 384 с. – (Переходимо до Болонської системи).
34. Хімченко О.Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства: Навч. посібник. / Хімченко О.Г. – К.: ВД "Професіонал", 2006. – 208 с.

Допоміжна по темах курсу:

Тема 1. Соціально-політичні студії як наука і навчальна дисципліна: предмет, метод і структура курсу

(відсутні в бібліотеці Університету підручники, навчальні посібники, а також монографії, довідники, журнальні статті, інші джерела)

35. Аляєв Г.Є. Політологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г.Є. Аляєв. – Полтава: АСМІ, 2012. – 319 с.
36. Вегеш М.М. Політологія: Підручник. / Вегеш М.М., Остапець Ю.О., Бондар В.Л., Буркало В.В., Зан М.П. – К.: Знання, 2008. – 384 с.
37. Іщенко М.П. Політологія: Навч. посібник для студ. ВНЗ. / Іщенко М.П., Гаман П.І. / Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. / Іщенко М.П. – 2-ге доп. вид. – Черкаси: Вид-во ЧНУ, 2007. – 387 с.
38. Іщенко М.П. Практикум з політології: Навч.-метод. посібник. / Іщенко М.П., Іщенко О.М., Титарчук М.О. – Черкаси: Вид-во ЧНУ, 2007. – 324 с.
39. Кулагін Ю.І. Політологія. Практикум: Навч. посібник. / Кулагін Ю.І., Полурез В.І. – К.: Київськ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 231 с.
40. Політологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Коваль І.М. та ін. – Х.: Фоліо, 2012. – 410 с.
41. Прибутько П.С. Політологія: Посібник для підготовки до іспитів. / П.С. Прибутько. / Прибутько П.С. – К.: Видавець Паливода А.В., 2008. – 172 с.
42. Тихомирова Є.Б. Політологія: Навч. посібник. для студ. галузі підготов. "Міжнародні відносини". / Є.Б. Тихомирова; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк: О. Зень, 2012. – 263 с.

43. Урін О.В. Політологія: конспекти курсу лекцій з таблицями та схемами. / Урін О.В. – Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2008. – 304 с.
44. Цюрупа М.В. Основи сучасної політології: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / Цюрупа М.В., Ясинська В.С. – К.: Кондор, 2009. – 354 с.
45. Якушик В.М. Вступ до політології: навч.-метод. посіб. для вивч. державознав. тем курсу політол. / В.М. Якушик; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.". – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 65 с.

Тема 2. Історія становлення і розвитку світової та вітчизняної політичної думки.

46. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини ХХ – початку ХХІ ст.: навч. посібник. / А.С. Романюк. – К.: Знання, 2011. – 255 с.
47. Історія світової політичної думки: Навч. посібник. / В.В. Морозов (уклад.). – К.: КНЕУ, 2008. – 328 с.
48. Кормич А.І. Історія вчень про державу і право: Навч. посібник. / Кормич А.І. – К.: Правова єдність, 2009. – 312 с.
49. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки; Державець / Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. / А. Перепадя (пер.з італ.), А. Бичко (передм.). / Мак'явеллі Н. – Х.: Фоліо, 2007. – 509 с.
50. Мироненко О.М. Історія вчень про державу і право: Навч. посібник. / Мироненко О.М., Горбатенко В.П. – К.: Академія, 2010. – 454 с.
51. Суліма Є.М. Політична філософія. Підручник / Суліма Є.М., Шепелєв М.А., Кривошеїн В.В., Полянська В.Ю. – К.: Знання, 2006. – 799 с.
52. Хрестоматія з історії політичних вчень: Посібник. / О.М. Уривалкін (упоряд. та авт. комент.). – К.: Дакор; КНТ, 2008. – 456 с.
53. Шляхтун П.П. Політологія: Історія та теорія. Підручник. / П.П. Шляхтун. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.

Тема 3. Основні традиційні течії суспільно-політичної думки.

54. Гедікова Н.П. Ідейні та політико-правові засади лібералізму: світовий досвід та українська практика (політологічний аспект): Монографія. / Гедікова Н.П. – Одеса: Оптимум, 2009. – 330 с.
55. д'Эйхталь Е. Алексис Токвиль и либеральная демократия. / М.Г. Васильевский [Пер. с фр.]. – Изд. 3-е, стер. / д'Эйхталь Е. – М.: URSS. КомКнига, 2007. – 141 с.
56. Куц Г.М. Ліберальні трансформації політичного простору: Монографія. / Г.М. Куц; ПВНЗ "Ін-т Сходознавства і міжнар. відносин "Харк. Колегіум". – Х.: [Віровець А.П.]: [Апостроф], 2011. – 298 с.
57. Мизес Л. фон. Либерализм. / А.В. Куряева [Пер. с англ.]. / Мизес Л. фон. – Челябинск: Социум, 2007. – 333 с.
58. Романюк А.С. Історія західних політичних вчень. Політичні доктрини ХХ – початку ХХІ ст.: Навч. посібник. / А.С. Романюк; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – К.: Знання, 2011. – 256 с.

Тема 4-5. Політика і політична влада як суспільні феномени. Політичні режими: сутність і типологія

59. Антропология власти: хрестоматия по политической антропологии / Санкт-Петербургский гос. ун-т / В.В. Бочаров (сост. и отв. ред.). – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2007. – 517 с.
60. Влада і суспільство: діалог через громадські ради: Монографія. / За заг. ред. Шайгородського Ю.Ж. – К.: [ПАЛИВОДА А.В.], 2011. – 147 с.
61. Кондратюк Т.В. Механізми реалізації державної політики в Україні: монографія / Т.В. Кондратюк. – К.: ДКС центр, 2013. – 338 с.
62. Рудич Ф.М. Чи багато влади потрібно влади? Україна в контексті трансформації політичних систем у державах СНД і Балтії, Центральної та Східної Європи. / Рудич Ф.М. – К.: Вид-во «Наукова думка», 2010. – 302 с.
63. Теорія парламентаризму: Навч. посібник. / М.А. Бучин та ін.; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2011. – 391 с.

Тема 6-7. Держава як основний інститут політичної системи суспільства.

Форми державного правління і територіального устрою.

64. Гев'юк А.М. Громадянське суспільство: Навч.-метод. комплекс. / Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. / Гев'юк А.М. – Чернівці: Рута, 2008. – 44 с.
65. Дмитренко М.А. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції: Монографія. / М.А. Дмитренко. – К.: Ун-т "Україна", 2011. – 820 с.
66. Пахарєв А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні: Навч. посібник. / А.Д. Пахарєв. – К.: ІПЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2011. – 183 с.
67. Політична аналітика в державному управлінні: Навч. посібник. / С.О. Телешун та ін.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К.: НАДУ, 2012. – 227 с.
68. Туленков М.В. Політичне управління в сучасному суспільстві: Монографія. / М.В. Туленков, Ю.Ж. Шайгородський. – К.: Центр соціальних комунікацій, 2011. – 217 с.

Тема 8. Політичні партії, суспільно-політичні організації та рухи.

69. Ашкерев А.Ю. Основы теории политических партий: Учебное пособие / С.Е. Заславский (ред.). / Ашкерев А.Ю., Бударрагин М.А., Гараджа Н.В., Данилов В.Н., Жаров М.В. – М.: Европа, 2007. – 261 с.
70. Гонюкова Л.В. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз: Монографія. / Гонюкова Л.В. – К.: НАДУ, 2009. – 392 с.
71. Гонюкова Л.В. Суспільно-політичні об'єднання: теорія і практика: Навч.-метод. посібник. / Гонюкова Л.В., Максимець Б.М. – К.: Генеза, 2009. – 234 с.
72. Дюверже М. Политические партии. / Л.А. Зимина [Пер. с фр.]. – 4-е изд. / Дюверже М. – М.: Академический Проект; Трикста, 2007. – 540 с.
73. Исаев Б.А. Теория партий и партийных систем: Учебное пособие. / Исаев Б.А. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 367 с.

- 74.Рудич Ф.М. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навч. посібник. / Рудич Ф.М., Балабан Р.В., Ганжуров Ю.С., Дергачов О.П., Зеленько Г.І., Кононенко Н.В. – К.: Либідь, 2008. –439 с.
- 75.Технология создания партии: Учебное пособие / А. Чадаев (ред.), В. Быкова (ред.). – М.: Европа, 2007. – 144 с.

Тема 9. Особа і політика, політичне лідерство та політична еліта. Політична свідомість і політична культура.

- 76.Антропология власти: Хрестоматия по политической антропологии / В.В. Бочаров (сост. и отв. ред.). – Т. 2: Политическая культура и политические процессы. – СПб.: Издательство С.-Петерб. ун-та, 2007 – 517 с.
- 77.Коротков Д.С. Політична еліта України: становлення та розвиток у виборчому процесі: Монографія / Коротков Д.С. – Х.: Вид. ХНЕУ, **2012.**–207 с.
- 78.Политическая психология, культура и коммуникация. / Е.Б. Шестопал (отв. ред.). – М.: РОССПЭН, 2008. – 320 с.
- 79.Политическая теория, язык и идеология. / Российская ассоциация политической науки. / Н.А. Романович (отв. ред.).–М.: РОССПЭН, 2008.–487 с.

Тема 10. Етноси, нації, етнонаціональна політика та етнополітичні конфлікти.

- 80.Арешев А.Е. Нагорный Карабах: Становление государственности и переговорный процесс. / Арешев А.Е. – М.: ИД «Русская панорама», 2010. – 256 с.
- 81.Богданович В.Ю. Конфликты и войны после распада СССР: Монография. / Богданович В.Ю., Маначинский А.Я., Бутенко С.Г – Житомир: Полесье, 2006. – 436 с.
- 82.Гаджиев К.С. Кавказский узел в геополитических приоритетах России. / Гаджиев К.С. – М.: Логос, 2010. – 532 с.
- 83.Горовіц Д. Міжетнічні конфлікти: З новою передм. / О.А. Ківшик [Пер. з англ.]. / Горовіц Доналд. – Х.: Каравела, 2004. – 684 с.
- 84.Гродненский Н.Н. Кавказская война ХХІ. / Гродненский Н.Н. – Минск: Совр. школа, 2009. – 384 с.
- 85.Гулиев М.А. Этноконфликтология: Учебное пособие. / Гулиев М.А., Коротец И.Д., Чернобровкин И.П. – М.: МарТ, 2007. – 221 с.
- 86.Джадан И. Пятидневная война. Россия принуждает к миру. / Джадан И. – М.: Издат-во «Европа», 2008. – 184 с.
- 87.Епифанцев А. Будет ли новая русско-грузинская война? Крах грузинской мини-империи. / Епифанцев А. – М.: Яуза-Пресс, 2010. – 256 с.
- 88.Конфликты на Востоке: Этнические и конфессиональные: Учебное пособие. / Под ред. А.Д. Воскресенского. – М.: Аспект Пресс, 2008.–512 с.
- 89.Котигоренко В.О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: Політологічний концепт. / НАН України; Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень. / Котигоренко В.О. – К.: Світогляд, 2004. – 722 с.

- 90.Цыганок А.Д. Россия на Южном Кавказе: грузино-осетинская война 8-13 августа 2008 г. / Цыганок А.Д. – М.: АИРО-XXI, 2010. – 328 с.

Тема 11. Політичні вибори і типологія виборчих систем.

Політичні конфлікти.

- 91.Воронов І.О. Політична конфліктологія: діалектика соціальних суперечностей і суспільної злагоди. / Воронов І.О. – К.: Генеза, 2005. – 320 с.
- 92.Коваленко Б.В. Политическая конфликтология: Учебное пособие для студ. вузов. / Коваленко Б.В., Пирогов А.И., Рыжов О.А. – М.: Ижица, 2002. – 398 с.
- 93.Козырев Г.И. Политическая конфликтология: Учебное пособие. / Козырев Г.И. – М.: ФОРУМ, 2008. – 431 с.
- 94.Кочубей Л.О. Вибірчі технології: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Кочубей Л.О. – К.: Укр. центр політичного менеджменту, 2008. – 332 с.
- 95.Политическая конфликтология перед новыми вызовами. / Под ред. А.В. Глухой. – Воронеж: Изд-во Воронежского гос. ун-та, 2001. – 284 с.
- 96.Юрійчук Є.П. Вибірча система України: Навч.-метод. комплекс. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. / Юрійчук Є.П. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – 59 с.

Тема 12. Глобальні проблеми і виклики сучасної епохи.

- 97.Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: доповідь Римському Клубові. / Гаврилишин Б. – К.: Пульсари, 2009. – 248 с.
- 98.Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. [Пер. з англ.] / Гантінгтон С. – Львів: Кальварія, 2006. – 474 с.
- 99.Кулагин В.М. Международная безопасность: Учебное пособие для студентов вузов. / Кулагин В.М. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 319 с.

Тема 13. Геополітика та світовий політичний процес.

100. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство. [Пер. с англ.] / Бжезинский З. – М.: Международные отношения, 2004. – 288 с.
101. Бжезинський З. Україна у геостратегічному контексті. [Пер. з англ.] / Бжезинский З. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. – 102 с.
102. Дергачев В.А. Геополитический словарь-справочник. / Дергачев В.А. – К.: КНТ, 2009. – 592 с.
103. Мадіссон В.В. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник. / Мадіссон В.В. – К.: Либідь, 2003. – 176 с.

12. Інформаційні ресурси

104. Підручники з політології [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-1.html>
105. Юрій М.Ф. Політологія [Електронний ресурс] / М.Ф. Юрій – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/zmist.htm
106. Учебник по политологии [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.portalus.ru/modules/politics/rus_readme.php?subaction=showfull&id

107. Национальная политическая энциклопедия [Электронный ресурс] – Режим доступа:
<http://politike.ru/>